

แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาบุญไทย บุญญมโน,

พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, พระมหาหมื่นรินทร์ บุริสุตโตโม, กฤตสุชิน พลเสนา
คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อีเมล: mougkolmiti@hotmail.com

Received: June 06, 2019 Revised: June 28, 2019

Accepted: July 04, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและ 3) เพื่อนำรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย อนุศาสนาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทัณฑสถาน จำนวน 18 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล และแบบสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถาน คือ การนำองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนพระพุทธศาสนาไปอบรมสั่งสอน ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ต้องขัง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อขัดเกลาจิตใจผู้ต้องขัง เป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจให้เป็นปกติและมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข โดยการปฏิบัติตนอยู่ในกฎหมาย ระเบียบวินัย ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน เป็นการขัดเกลาจิตใจที่หยาบกระด้างให้สะอาดด้วยหลักธรรม เป็นการพัฒนาจิตใจจากคำว่าคนให้เป็นมนุษย์ ถ้าพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังให้มีหลักธรรมแล้ว การปกครองก็จะง่ายขึ้น เจ้าหน้าที่ไม่เหนื่อยมาก ทำให้ความหวาดระแวงต่อกันลดลง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์และภาระงานของเรือนจำโดยตรงได้แก่ การขัดเกลาปลุกฝังและส่งเสริม ขัดเกลา หมายถึงการฝึกฝนให้อยู่ในระเบียบวินัย ขัดเกลานิสัยที่แข็งกระด้าง ขัดเกลาจิตใจที่เต็มไปด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ปลุกฝัง ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดี รู้จักบาปบุญคุณโทษ ส่งเสริม ได้แก่ การพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ทั้งงานฝีมือและงานอื่น ๆ เมื่อออกไปแล้วจะได้ไม่เป็นปัญหาของสังคม บุคคลเหล่านี้เมื่อพ้นโทษไปแล้วหลายคนก็ดำเนินชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ บางคนก็ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หลายคนก็กลับไปประกอบอาชีพที่ด้งามและสุจริต

ตามนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม” 3) เรือนจำได้จัดสถานที่เรียนให้กับผู้ต้องขังเป็นสัดส่วนหรือเป็นแดน เรียกว่าแดนการศึกษา ประกอบไปด้วยอาคารเรียนหนึ่งหรือสองอาคาร สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นนักศึกษา แต่ละคนจะอยู่ในแดนของตนเอง เมื่อถึงเวลาเรียนผู้ต้องขังแต่ละคนจะต้องเดินทางไปรวมกันที่แดนการศึกษา อาจารย์ผู้สอนจะเดินทางไปสอนตามวันเวลาที่กำหนดในแดนการศึกษาเท่านั้น ในขณะที่สอน นักศึกษาทุกคนมีความสนใจที่จะเรียนรู้และตอบคำถามอย่างเป็นกันเอง ทั้งมีความกระตือรือร้นที่อยาก จะศึกษาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนา, ทัณฑสถาน

A Guideline of Buddhist Study Management in Prison of Mahamakut Buddhist University

Boonruam Khammuangsaen, Phramaha Boonthai Punyamano,

Phrakhrupalad Suwattanamethachun, Phramaha Makawin

Purisuttamo, Kritsuchin Phonsen

Mahamakut Buddhist University

Email: mougkolmiti@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were; 1. to study a guideline of Buddhist study management in prison of Mahamakut Buddhist University, 2. to build a model of Buddhist study management in prison of Mahamakut Buddhist University, and 3. to implement the model of Buddhist study management in solving teaching and learning problems and in improving the study course. The data were collected from 18 key-informants consisting of administrators, heads, chaplains and officers of the prison. The research instruments were in-depth interview form and focus group discussion form. The data were analyzed by content analysis.

The results of the study found that 1) the guideline of Buddhist study management in prison was to implement Buddhist teachings in training the inmates with morality and virtue theoretically and practically in order to improve their mental quality and living

a normal life by following the rule of law, regulations, customs and cultures of Thailand.

2) A model of Buddhist study management in prison was to train and tame the harsh mind into the calm and kind mind through Dhamma and to raise the normal man's mind into the human mind. When the inmates were trained and tamed by Dhamma, the government and management in prison could be improving and comfortable. Apprehension and in-confidence between inmates and officers could be declined according the policy of Department of Corrections and mission of the prison saying that training, implanting and supporting. Training means to train and tame the inmates with discipline, to adjust their characteristics and behaviors, and to improve their mind from lust, hatred, and delusion. Implanting refers to arranging activities that help improve their mental conditions and qualities. Supporting means to have the inmates trained with handicrafts and other career skills for their future living after acquittal based on the motto; returning a good man to society.

3) The prison has a separate area for inmates to study called "Study Zone" consisting of one or two buildings. The inmates live in their specific zones and they can come to the study zone only on the time of study. The teachers also can enter to the study zone only on their teaching schedules. While teaching and learning, the inmate-students pay attention to the class and exchange opinions on the course enthusiastically and friendly.

Keywords: Buddhist study management, Prison

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

จากพระราชกระแสในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” เรือนจำอำเภอมะขาม จังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ ให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้ลึกซึ้งกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ต้องขังใกล้ชิดพระศาสนา เข้าใจหลักธรรมคำสอน ซึ่งถือเป็นการขัดเกลากิจใจผู้ต้องขังได้เป็นอย่างดี คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการเสนอโครงการวิทยบริการเรือนจำกลางบางขวาง เพื่อเปิดการเรียนการสอนให้กับผู้ต้องขัง และได้รับความเห็นชอบจากสภาวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเริ่มเปิดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เป็นแห่งแรก ต่อมากรมราชทัณฑ์ กับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ เรื่องการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้แก่ผู้ต้องขัง เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 9 เมษายน 2558 ในปี พ.ศ.2559 กรมราชทัณฑ์ได้จัดพิธีเปิดศูนย์การศึกษาเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา บรมราชินีนาถ เพื่อตอบสนองนโยบายคณะรัฐบาลฯ ในการส่งเสริมอาชีวศึกษา เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและนโยบายกระทรวงยุติธรรม 5 ก้าว่าง จากการรายงานการดำเนินงานและขอคำแนะนำทิศทางการเรียนการสอนของกรมราชทัณฑ์ต่อสภาวิชาการ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2559 มีมติเห็นชอบในหลักการ ให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนั้น โครงการวิทยบริการเรือนจำกลางบางขวาง จึงเป็นโครงการเฉพาะที่มีเป้าประสงค์ในการบริหารจัดการในส่วนของการจัดการศึกษาในทัณฑสถานที่สังกัดกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยได้จัดการศึกษาในทัณฑสถานจำนวน ๘๐ แห่ง ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสในการศึกษามากขึ้น

ผู้วิจัย ในฐานะบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีส่วนในการดำเนินการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งเวลา สถานที่ ภาวะเปื่อย ความปลอดภัย เพื่อนำผลการวิจัยเสนอต่อผู้บริหาร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. เพื่อนำรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับมาตรฐานหลักสูตร บทความวิชาการ ผลงานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ
2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย อนุศาสนาจารย์ เจ้าหน้าที่ทัณฑสถาน จำนวน 18 คน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) รูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการสร้างวิธีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ
- 2) การจัดการศึกษา หมายถึง การนำหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิตไปใช้ในทัณฑสถาน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ศึกษา
- 3) ทัณฑสถาน หมายถึง สถานที่คุมขังผู้ต้องโทษที่ถูกตัดสินคดีความตามขั้นตอนของกฎหมาย

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 5.1 ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมากขึ้น
- 5.2 เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป
- 5.3 เป็นแนวทางให้กับหลักสูตรสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมหา

มกุฏราชวิทยาลัย ในการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทัศนสถานต่อไป

6.วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนเขียนกรอบในการวิจัย กล่าวคือ ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยแล้วนำไปสู่การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงมาออกแบบการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์จนนำไปสู่ข้อค้นพบผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

6.1 การออกแบบการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัศนสถานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ใช้คุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด 5 ประการ คือ

1) ดำเนินการวิจัยในสถานการณ์ที่จริง โดยผู้วิจัยกำหนดแนวคำถามตามแนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัศนสถานเป็นหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบได้ตามความสมัครใจและสะดวกใจ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเองโดยการพูดคุยหรือการสนทนา โดยที่ผู้วิจัยบันทึกทุกเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูล

2) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ การตีความ สร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์และอาศัยกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัศนสถาน ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และให้ความหมายเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาได้

3) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้ข้อมูลและ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก ข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่พบข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

4) การติดต่อโดยตรงและมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอเข้าพบเพื่อพูดคุย และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้กับผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัศนสถาน หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และอนุศาสนาจารย์ และชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับในการวิจัยครั้งนี้

5) การใช้วิธีวิจัยที่มีความยืดหยุ่น โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้แนวคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ หากทำการสัมภาษณ์จริงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางครั้ง อาจต้องมีการปรับคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้ จะไม่เปี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด

6.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บข้อมูลจะพิจารณาจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูล และการวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาควบคู่กันไปด้วย และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย

6.3 ประชากรในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนดไว้ ได้แก่ บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และอนุศาสนาจารย์ โดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยเป็นหัวหน้าโครงการ จึงมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ในการเลือกบุคคลที่จะให้ข้อมูลได้กระจ่าง และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

6.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมออกเป็น 3 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) **ขั้นเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล** ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการติดต่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งบางส่วนเป็นการติดต่อประสานทางโทรศัพท์ และบางส่วนเป็นการติดต่อประสานด้วยตัวผู้วิจัยเอง เมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงได้กำหนดตารางเวลาในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้ผู้วิจัยนำมาเตรียมความพร้อมในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้า

2) **ขั้นระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล** ในขั้นตอนนี้เริ่มจากการเดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จนถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจนแล้วเสร็จ

3) **ขั้นหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูล** ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วเสร็จ จนถึงการจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างและหาความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมา เป็นการค้นหาข้อความทั่วไปที่จะบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำ

ผลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแรกเชิงบรรยาย ส่วนที่สองคือการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเช่นกัน

6.6 วิธีกรวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบท และความหมายทางความรู้สึกรหรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วย เป็นการวางเค้าโครงของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

6.7 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลนั้นว่าเพียงพอหรือยังและตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งความถูกต้องของข้อมูลประกอบไปด้วยกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การตรวจสอบด้านข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคลผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบด้านแนวคิด ทฤษฎี เป็นต้น

7. สรุปผลการวิจัย

จากการที่คณะผู้วิจัย จำนวน 5 รูป/คน ได้ทำการแบ่งกลุ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลตามแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากเอกสารทั้งของราชการและเอกชน มาประกอบการวิเคราะห์และเรียบเรียง รวบรวมเพื่อสนับสนุนในการตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

สรุปเป็นข้อค้นพบ (Fact Finding) ได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานนั้น คือเป็นการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนพระพุทธศาสนาไปอบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ต้องขังทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อขัดเกลาจิตใจผู้ต้องขัง เป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจให้เป็นปกติ และมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข โดยการปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎหมาย ระเบียบวินัย ตลอดถึงประเพณี วัฒนธรรมของไทยในด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ท่านคิดว่า การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างไร

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า เป็นโอกาสอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยและกรมราชทัณฑ์ได้ร่วมมือกันในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาให้กับผู้ต้องขัง เพื่อขัดเกลาลิขิตใจที่หยาบกระด้างให้สะอาดด้วยหลักธรรม หลักสูตรที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามให้กับผู้ต้องขัง เป็นการพัฒนาจิตใจจากคำว่าคนให้เป็นมนุษย์

2. ท่านคิดว่า การจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความจำเป็นและเหมาะสมกับผู้ต้องขังหรือไม่

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า หลักสูตรที่มีความเหมาะสมอย่างมาก เพราะทุกวันนี้ภารกิจของเรือนจำคือ การขัดเกลานิธิสยให้ดีงาม โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนา ยิ่งเป็นพระราชกระแสของพระองค์ที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้อย่างมาก กฎหมายระเบียบควบคุมได้เฉพาะทางกายภาพเท่านั้น ที่ผู้ต้องขังไม่ต่อสู้ขัดขืนเพราะเขาถูกจำกัดในหลาย ๆ ด้าน แต่จิตใจของเขายังเต็มไปด้วยความเคียดแค้นชิงชัง สิ่งที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้ลดลงคือหลักธรรมะเท่านั้น ทางเรือนจำจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจอย่างมาก เช่นกิจกรรมสวดมนต์ธรรมจักรกับปวัตตนสูตร กิจกรรมสวดมนต์ชินบัญชร ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังให้มีหลักธรรมแล้ว การปกครองก็จะง่ายขึ้น เจ้าหน้าที่ไม่เหนื่อยมาก ทำให้ความหวาดระแวงต่อกันลดลง

3. ท่านคิดว่า การจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับนโยบายของท่านหรือไม่ อย่างไร

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ความสอดคล้องตรงกันตามที่กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบาย 5 ก้าวอย่าง ได้แก่ ก้าวอย่างที่ 1 คือการฝึกอบรมวินัย ก้าวอย่างที่ 2 การปลูกฝังจิตสำนึก ก้าวอย่างที่ 3 การพัฒนาอาชีพ ก้าวอย่างที่ 4 การพัฒนาจิตใจและการศึกษา ก้าวอย่างที่ 5 ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม (ประกอบอาชีพสุจริต) ซึ่งในส่วนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่จัดให้มีการศึกษาพระพุทธศาสนา นอกจากพัฒนาจิตใจแล้วยังได้รับปริญญาบัตรเพื่อประกอบอาชีพได้ ซึ่งตรงกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์และตรงกับภาระงานของเรือนจำโดยตรง ได้แก่ การขัดเกลา ปลูกฝังและส่งเสริม ขัดเกลาลิขิตใจถึงการฝึกฝนให้อยู่ในระเบียบวินัย ขัดเกลานิธิสยที่แข็งแกร่งต่าง ขัดเกลาลิขิตใจที่เต็มไปด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ปลูกฝังได้แก่การจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักบาปบุญคุณโทษ ส่งเสริม ได้แก่การพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ทั้งงานฝีมือและงานอื่น ๆ

4. ท่านคิดว่า ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตรการจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเรื่องของการทำผิดกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย หลักสูตรพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงมีความเหมาะสมที่จะต้องนำมาใช้กับผู้ต้องขังเหล่านี้ เพื่อให้พวกเขาได้รู้จักบาปบุญคุณโทษ เมื่อก้าวออกไปแล้วจะได้ไม่เป็น

ปัญหาของสังคม หลักสูตรเหล่านี้ได้ช่วยให้ผู้ต้องขังพัฒนาจากความเป็นคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักสูตรพุทธศาสนาที่นำมาใช้กับเรือนจำเห็นว่าสอดคล้องกับปัจจุบันอย่างมาก เพราะเน้นให้เขามีความรู้คู่คุณธรรม ทุกเรือนจำจะมีคำว่า “ไม่ยินดีต้อนรับ” กับผู้ที่พ้นโทษเมื่อพ้นโทษไปแล้ว

5. ท่านคิดว่า ผู้ต้องขังที่ผ่านหลักสูตรการจัดการพระพุทธรูปศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นี้แล้ว จะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมได้อย่างไร?

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า จากผลการดำเนินงานโครงการวิทยบริการเรือนจำกลางบางขวาง ที่มีผู้ต้องขังที่จบหลักสูตรนี้ไปแล้ว และหลายคนก็ดำเนินชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ บางคนก็ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หลายคนก็กลับไปประกอบอาชีพที่ตั้งใจและสุจริต เหล่านี้น่าจะเป็นคำตอบให้กับสังคมได้ดี กรมราชทัณฑ์มีการจัดสัมมนาทุกปีเกี่ยวกับการติดตามผลของผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว โดยมีสถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ ในการเข้าร่วม ซึ่งสถาบันการศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษารวมทั้งเรื่องของการพัฒนาอาชีพและจิตใจ ส่วนสถานประกอบการ มีหน้าที่รับบุคคลเหล่านี้เข้าทำงาน ทั้งกรมราชทัณฑ์ สถานศึกษา และสถานประกอบการ มีการทำงานขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ตามนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม” กรมราชทัณฑ์หวังว่าผู้ที่พ้นโทษไปแล้ว จะไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก จึงมีนโยบายและกิจกรรมต่างให้กับผู้ต้องขัง และเมื่อพ้นโทษไปแล้วยังต้องติดตามและแสวงหาอาชีพที่สุจริตให้ กรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมาก ก่อนที่พ้นโทษเราต้องพัฒนาพวกเขาให้เป็นที่ต้องการของสังคม ไม่ใช่เป็นภาระของสังคม องค์กรอื่นอาจจะชอบที่มีผู้มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น แต่กรมราชทัณฑ์ไม่ต้องการบุคคลเหล่านี้มาใช้บริการเรือนจำ

ส่วนที่ 3 ข้อค้นพบที่ได้จากการลงภาคสนาม

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า ในแต่ละเรือนจำได้จัดสถานที่เรียนให้กับผู้ต้องขังเป็นสัดส่วนหรือเป็นแดน เรียกว่า แดนการศึกษา ประกอบไปด้วยอาคารเรียนหนึ่งหรือสองอาคาร สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นนักศึกษา แต่ละคนจะอยู่ในแดนของตนเองตามที่เจ้าหน้าที่เขาจัดไว้ เมื่อถึงเวลาเรียนผู้ต้องขังแต่ละคนจะต้องเดินทางไปรวมกันที่แดนการศึกษา อาจารย์ผู้สอน จะเดินทางไปเรียนรู้ตามวันเวลาที่กำหนดในแดนการศึกษาเท่านั้น ในขณะที่สอน นักศึกษาทุกคนมีความสนใจที่จะศึกษา และตอบคำถามอย่างเป็นกันเอง และมีความกระตือรือร้นที่อยากจะศึกษาหลักธรรมมากยิ่งขึ้น สังเกตจากการตรวจสอบรายชื่อนักศึกษาที่เข้าเรียน ไม่มีใครขาดเรียนตลอดภาคการศึกษา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ขาดเรียนมี 3 กรณีได้แก่ หนึ่งถูกย้ายเรือนจำ สองถูกตัดสิทธิความอื่นให้ตกชั้น และสามป่วยหนักเข้าโรงพยาบาล

8. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบ (Fact Findings) ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งพร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผลโดยใช้หลักตรรกวิทยาในการให้เหตุผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

8.1) แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมุ่งประโยชน์ของผู้ต้องขังเป็นที่ตั้ง เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความสงบสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นไปตามอัตลักษณ์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิจิตร บัวใหญ่** ที่ได้วิจัยเรื่อง “ความพร้อมในการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามขอบข่ายภารกิจการบริหารจัดการศึกษารวม 4 ด้านคือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ผลการศึกษาพบว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรีมีความพร้อมในการบริหารและจัดการศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สถานศึกษามีความพร้อมอยู่ในระดับมากในด้านการบริหารงบประมาณและการบริหารทั่วไป และสถานศึกษามีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณรงค์ เนียมพลอย** เรื่อง “แนวทางการบริหารโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ กรุงเทพมหานคร ตามแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล 2546” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานการเงินและธุรการ และการบริหารวิชาการ 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ คือวิชาการ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านมิติสัมพันธ์ มีการเรียนการสอนตามความพร้อมและตามสภาวะ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่ ด้านการเงินและธุรการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนเป็นประจำและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงพัฒนาเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมกับนักเรียน ด้านบริหารงานบุคคล ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตร จัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน การวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ด้านบริหารงานทั่วไป ควรมีการพัฒนาระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยองค์รวมของโรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมกีฬาปรับปรุงสนามเด็กเล่น จากผลการวิจัยการบริหารโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารงาน ดังนี้ ความสามารถในการเข้าใจหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาของตนได้อย่างชัดเจนทุกด้าน ความสนใจในการจูงใจ ความสามารถทำให้ผู้อื่นเกิดความศรัทธา ความสามารถในการบริหารตนเองและนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี “หลักธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย

8.2) รูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในทัณฑสถาน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนี้ มีเป้าประสงค์ให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน เป็นหลัก ได้แก่ (1) ด้านการบริหารงบประมาณ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ เช่น เอกสาร ตำราเรียน

สื่อการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารวิชาการ มีรายวิชาที่เป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (3) ด้านการบริหารบุคคล มีกิจกรรมที่เสริมสร้างพละตินสัยของผู้ต้องขังให้มีคุณธรรมจริยธรรม และด้านการบริหารทั่วไป และ (4) ทักษะการแก้ปัญหาละตัดสินใน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกษม การะเกษ** ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนและข้าราชการครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองทรายขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 63 คน มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 53 คน ดำรงตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 92 คน มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 51 คน และระดับการจัดการศึกษา พบว่า จัดการศึกษาอยู่ในระดับ ปฐมวัย, ช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 37 คน การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางซึ่งเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงบประมาณ, ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ข้อเสนอแนะ คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมนิเทศบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรได้ทราบถึงภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ตลอดจนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน เช่น ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ความยากง่ายของงาน เป็นต้น สถานศึกษาควรศึกษาขอบข่ายภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละภาระงานให้ชัดเจน จัดปริมาณงานให้มีความสมดุล มีการกระจายอำนาจให้กับบุคลากรในโรงเรียน และจัดงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรแต่ละคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จุฑาสินี บุตรดีสุวรรณ** ที่ศึกษาการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายและภารกิจการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานในขอบข่ายงาน 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารวิชาการ ตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งบทบาทหน้าที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน 2 ด้านคือด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ส่วนประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ส่วนมากให้ความคิดเห็นปัญหาในด้านงบประมาณ รองลงมาคือ บริหารงานบุคคล บริหารวิชาการ และบริหารทั่วไป ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะ พบว่าด้านงบประมาณ ควรเพิ่มงบประมาณรายหัว จัดหาแหล่งงบประมาณในการสนับสนุนเพิ่มเติม ด้านบริหาร

งานบุคคล ควรจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวุฒิ บรรจุครูตามวิชาเอก และควรลดงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนของครูอนุบาล ด้านบริหารวิชาการ ควรรัฐจัดสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดอบรมการใช้สื่อเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอน ด้านบริหารทั่วไป ควรสร้างอาคารให้เพียงพอ จัดห้องน้ำให้เป็นเอกเทศ และจัดหาเครื่องเล่นสนามเพิ่ม ตามลำดับ และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ **นพรัตน์ ศรีจันทน์** ที่ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้ คือ ด้านทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากับข้าราชการครูในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทักษะด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาอนุศาสนาจารย์ ส่วนมากมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ดังนี้

1. ความคิดเห็น

เอกสารตำราเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาไว้ค้นคว้า และการทำรายงานตามที่ได้รับมอบหมาย และสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามทั้งเป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ทั้งนี้ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมดี เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมเทศน์มหาชาติ กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ที่สอดคล้องกับรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เนื่องจากในเรือนจำแต่ละแห่งมีระเบียบปฏิบัติและข้อจำกัดมากมาย เช่น ระยะเวลาในแต่ละวันที่ผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตาม จึงเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนควรมีทุกวันอย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องมีการปิดภาคเรียน และควรเรียนให้จบแต่ละรายวิชา

3. แนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การจัดระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของเรือนจำที่มีข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายระเบียบ ประกาศ ของกรมราชทัณฑ์

10.บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- คเชน การเกษ. (2551). ศึกษาปัญหาการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนและข้าราชการครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองทรายขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย เขต ๒. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา, บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จุฑาลิณี บุตรดีสุวรรณ. (2551). ศึกษาการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อน ประถม ศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชุมพล เสนาวงษ์. (2547). การบริหารจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การ ประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย.
- ณรงค์ เนียมพลอย. (2548). แนวทางการบริหารโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลำเพยพรรณ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- ภูซงค์ ชำนาญกิจ. (2537). ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอเกี่ยวกับ ทักษะการบริหารงานของศึกษานิเทศก์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติการประชุมสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ครั้งที่ 3/2557 มติที่ 38/2557 เรื่อง ขออนุมัติ โครงการเปิดการเรียนการสอนห้องเรียนเรียนจกกลางบางขวาง ประจำปีการศึกษา 2557 วันพุธที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557.
- มติการประชุมสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ครั้งที่ 8/2559 มติที่ 213/2559 เรื่อง ขอ ความคิดเห็นและขอคำปรึกษาต่อสภาวิชาการในการเรียนการสอนในกรมราชทัณฑ์ วันพฤหัสบดีที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2559.
- วรารัตน์ เขียวโพรี. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิช ธีรกุล. (2521). การบริหารโรงเรียน และการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2531). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

สกล สัตยธรรม. (2550). สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมภูมิ ระวีวรรณ. (2542). การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศรี ธีรานนท์. (2539). การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

หนังสือที่ ยธ 0704.1/13761 กรมราชทัณฑ์ 222 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 วันที่ 10 สิงหาคม 2559.

หนังสือที่ ยธ 0704.1/3354 กรมราชทัณฑ์ 222 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557.

หนังสือที่ ยธ 0704.1/3354/8996 กรมราชทัณฑ์ 222 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 วันที่ 17 มีนาคม 2558.